

Tutoring na kierunku turystyka i rekreacja jako szansa dla rozwoju kadr w turystyce kulturowej

Aleksandra Mroczek-Żulicka

aleksandra.mroczek@geo.uni.lodz.pl

Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk Geograficznych

<https://orcid.org/0000-0002-0065-4659>

Abstrakt: Tutoring jest metodą indywidualnej pracy dydaktycznej, opierającą się na relacji mistrz – uczeń, dzięki której możliwy jest pełniejszy wpływ na rozwój potencjału podopiecznego. W roku akademickim 2022/2023 oraz 2023/2024 na Uniwersytecie Łódzkim wprowadzono szereg aktów prawnych umożliwiających wdrażanie tutoringów na wszystkich wydziałach uczelni. Celem artykułu jest opisanie doświadczeń związanych z wprowadzeniem tutoringów wśród studentów turystyki i rekreacji Wydziału Nauk Geograficznych UŁ. Przedstawione zostały analizy wybranych studiów przypadku w obrębie takich aspektów jak: proces rekrutacji, motywacja studentów, opis tutoriali, narzędzia pracy oraz ewaluacja. Na tej podstawie sformułowano wnioski dotyczące potencjalnych korzyści z tutoringów dla studentów i nauczycieli oraz uczelni. Tym samym refleksji poddany został potencjał opisywanej metody pracy dla unowocześniania procesu dydaktycznego na kierunkach turystycznych w odpowiedzi na współczesne wyzwania edukacyjne.

Słowa kluczowe: tutoring, dydaktyka w szkole wyższej, turystyka i rekreacja, turystyka kulturowa

Wprowadzenie

Współczesne wyzwania edukacyjne wymagają innowacyjnych podejść do nauczania, które mogą skutecznie wspierać rozwój studentów i przygotowywać ich do dynamicznie zmieniającego się otoczenia społeczno-gospodarczego. Jednym z takich podejść jest tutoring, który zyskuje na popularności w edukacji wyższej. Pomimo swojej długiej tradycji, szczególnie w kontekście anglosaskim, wciąż jawi się jako nowa i innowacyjna metoda pracy dydaktycznej. Polega na spersonalizowanej relacji mistrz – uczeń: nauczyciel – student, dzięki której możliwe jest odkrywanie i rozwijanie indywidualnego potencjału podopiecznego (*tutee*) [Wach i Furmańczyk 2024]. W konsekwencji możliwe jest wzmacnianie jego niezależności, sprawczości i odpowiedzialności za własny rozwój, ponieważ proces koncentruje się na jego mocnych stronach i celach. Tutoring daje też możliwość refleksji studenta nad własnym rozwojem – zawodowym, naukowym, osobistym i społecznym. Nad procesem czuwać powinien uważny, cierpliwy i otwarty na drugiego człowieka tutor [Kolasa 2022].

W kontekście kierunku turystyka i rekreacja, tutoring może odgrywać kluczową rolę w rozwijaniu wiedzy, umiejętności oraz kompetencji zawodowych i interpersonalnych, niezbędnych w branży turystycznej. Kształcenie spersonalizowane pod postacią tutoringu akademickiego uważane jest jako istotna metoda lub forma odpowiedzi na zauważalny rozwój potrzeb społecznych, rynkowych i zawodowych [Dziedziczak-Foltyn et al. 2020]. Współczesne dyskusje na temat dydaktyki akademickiej podkreślają potrzebę przejścia na edukację skoncentrowaną na studencie, odchodząc od behawiorystycznego modelu transmisyjnego na rzecz edukacji, która pobudza aktywność i zaangażowanie. Podstawą tego podejścia są założenia psychologii poznawczej i humanistycznej. Tutoring opiera się na holistycznym i procesowym podejściu, w którym nauczyciel jako tutor wspiera studenta (*tutee*) w odkrywaniu siebie i swoich możliwości, wyznaczaniu celów zgodnych z jego potrzebami i potencjałem. Istotne jest również monitorowanie postępów oraz udzielanie wsparcia na tej drodze [Wach i Furmańczyk 2024]. Postulowana jest jednocześnie instytucjonalizacja tutoringu na uczelniach wyższych, dzięki której poza rozwojem studentów, możliwa będzie profesjonalizacja kompetencji nauczycieli akademickich oraz długotrwałe korzyści dla uczelni wyższych [Dziedziczak-Foltyn 2020].

Turystyka kulturowa wymaga wysoko wykwalifikowanych kadr, które potrafią sprostać wymaganiom współczesnych turystów. Tradycyjne metody nauczania często nie są wystarczające, aby w pełni przygotować studentów do pracy w tej branży [Wang et al. 2010]. Tutoring, jako spersonalizowana forma wsparcia edukacyjnego, może stanowić odpowiedź na te wyzwania, oferując bardziej indywidualne podejście do nauczania i rozwijania umiejętności praktycznych, a także wiedzy i kompetencji.

Celem artykułu jest zbadanie potencjału wdrażania tutoringu na kierunku turystyka i rekreacja w kontekście wpływu na rozwój kadr w turystyce kulturowej. Artykuł ma na celu odpowiedzenie na pytanie główne: Jaki jest potencjał wdrażania tutoringu na kierunku turystyka i rekreacja? Sformułowano także następujące pytania szczegółowe: Jaka jest motywacja studentów do udziału w tutoringu? Jakie tematy w obrębie programu turystyka i rekreacja mogą być realizowane w ramach tutoringu oraz jakimi metodami? Jakie są możliwe efekty udziału w procesie tutoringu?

Dzięki przeprowadzonej analizie możliwe będzie zidentyfikowanie kluczowych czynników wpływających na skuteczność tutoringu w edukacji wyższej na kierunku turystyka i rekreacja oraz określenie, w jaki sposób tutoring może przyczynić się do

podniesienia jakości kształcenia i przygotowania studentów do pracy w branży turystycznej, w tym w turystyce kulturowej.

Przegląd literatury

Metoda tutoringu to metoda dydaktyczna, polegająca na regularnych spotkaniach tutora ze studentem, tzw. tutorialach, w ramach których podopieczni samodzielnie przygotowują zadania (np. eseje, projekty), a następnie omawiają je z tutorem. Zadania te realizują wspólnie wypracowany cel, w związku z czym metoda jest szczególnie skuteczna w rozwijaniu potencjału uczestników oraz motywowaniu ich do samodzielnej pracy [Krajewska 2018]. Dzięki relacji mistrz – uczeń, możliwe jest integralne spojrzenie na rozwój człowieka, starając się o pełny rozwój jego potencjału [Czekierada et al. 2018].

W zależności od różnych etapów i kontekstów edukacyjnych stosowane są inne rodzaje tutoringu, np. szkolny i akademicki (podział ze względu na szczeble edukacyjne) lub naukowy, rozwojowy, czy wychowawczo-rozwojowy (treści i cele tutoringu) [Przybylska 2015]. Spersonalizowane podejście, które uwzględnia indywidualne potrzeby i cele studentów, jest kluczowym wyróżnikiem tutoringu. Tutoring w edukacji wyższej jest coraz częściej postrzegany jako skuteczna metoda wspierania rozwoju studentów, budowania efektywnej relacji z wykładowcami oraz instytucją [Lochcie 2018]. Tym samym wpływa na doskonalenie jakości kształcenia [Machowska-Okrój 2023]. Podkreśla się, że tutoring może przyczynić się do zwiększenia efektywności nauczania, poprawy wyników akademickich oraz rozwijania umiejętności interpersonalnych i zawodowych studentów, a nawet poczucia przynależności do uczelni oraz dalszej działalności badawczej [Prysak et al. 2022, Yale 2017].

Metody pracy stosowane w tutoringu dostosowywane są do realizacji celów, wspólnie wytyczonych przez studenta i tutora, odnoszących się do problematyki studiowanego kierunku, jednocześnie rozwijające indywidualne zainteresowania i potrzeby studenta we współpracy i w odniesieniu do zainteresowań i możliwości tutora. Podstawowym narzędziem pracy jest esej tutorski oraz dyskusja akademicka, prowadzona na jego podstawie. Możliwe są do zastosowania także inne metody pracy, jak np. analiza studium przypadku, realizacja autorskiego projektu (np. projekt i organizacja wydarzenia), wspólne rozwiązywanie zadań, problemów (np. przygotowanie się do rekrutacji do szkoły doktorskiej, czy pracy w biurze podróży),

rozmowy na tematy humanistyczne, kulturalne, np. rozwijające warsztat pracy przewodnika czy pilota.

Akademicy różnych dyscyplin i kierunków studiów analizowali skuteczność tutoringu, szczególnie w zakresie personalizacji procesu nauczania. W skali makro wyróżniono następujące zalety tutoringu: rozwijanie talentów, wyższa jakość kształcenia, łatwiejszy dostęp do potencjalnych kadr naukowych, lepszy wizerunek uczelni w oczach interesariuszy [Włodarczyk 2019]. W skali mikro, S. Krajewska [2018] wskazała na pozytywne efekty wdrażania tutoringu, na przykładzie nauczania rachunkowości. Efekty te mogą być uzyskiwane dzięki ukierunkowaniu na konkretnego podopiecznego i możliwości dostosowania ścieżki edukacyjnej do jego specyficznej sytuacji. B. Grobelna [2024] opisała przypadek skutecznego zastosowania tutoringu w nauczaniu fonetyki, wskazując, że indywidualne sesje mogą przynieść znaczące rezultaty. Co więcej, jak wskazuje L. Przybylska [2015], tutoring wychodzi naprzeciw poszukującym różnych wyzwań i dróg rozwoju studentom oraz nauczycielom, a także spełnia ważną rolę społeczną. Tutoring stanowić może istotną funkcję w budowaniu kultury uczenia się na uniwersytecie: rozwój nauczycieli, studentów oraz uczelni [Wach i Furmańczyk 2024].

Sukcesywnie na różnych kierunkach i uczelniach w Polsce wdrażany jest tutoring. Pioniersko wprowadzono go w roku akademickim 2014/2015 w nauczaniu geografii [Przybylska 2015]. Obecnie tutoring funkcjonuje na wielu uczelniach i wydziałach w Polsce, m.in. na Uniwersytecie Gdańskim [<https://cddit.ug.edu.pl/o-tutoringu-slow-kilka/>, 6.03.2025], Politechnice Wrocławskiej [<https://tutoring.pwr.edu.pl/>, 6.03.2025], Akademii Górniczo-Hutniczej [www.cel.agh.edu.pl/tutoring-w-agh/, 6.03.2025].

W kontekście turystyki, tutoring może być szczególnie wartościowy ze względu na interdyscyplinarny charakter tego kierunku studiów oraz potrzebę wysokich kompetencji interpersonalnych wśród absolwentów. W turystyce kulturowej szczególnie ważne są umiejętności, wiedza i kompetencje w zakresie rozumienia i interpretacji dziedzictwa kulturowego, znajomości wydarzeń, obiektów i walorów kulturowych [von Rohrscheidt 2008]. Kształcenie kadr dla sektora turystyki kulturowej rozpoczęto w Polsce w 2002 roku, najczęściej w postaci specjalności, co utrudniało przez lata rzetelne porównanie oferty dydaktycznej [Ochmański 2014, Buczkowska 2015]. Jak podkreślili M. von Rohrscheidt i K. Buczkowska-Gołąbek [2018] w raporcie podsumowującym dziesięć lat turystyki kulturowej w Polsce, kwestie

związane z kształceniem zostały ocenione negatywnie. Mimo, że wiele uczelni oferuje programy w zakresie turystyki kulturowej, nie wszystkie z nich są uruchamiane, a programy często zawierają niewłaściwe treści. Jednocześnie zauważyli, że turystyka kulturowa nie przyciąga studentów zgodnie z potrzebami rynku, a kadry akademickie nierzadko mają niskie doświadczenie badawcze, co wpływa na jakość kształcenia. Podkreślili także wyzwania związane z deregulacją zawodów pilota wycieczek i przewodnika turystycznego w Polsce, co wpłynęło na brak standardów kształcenia kadr w zakresie interpretacji dziedzictwa w turystyce. Jednocześnie w ostatnich latach zmienia się natura turystyki kulturowej, modyfikują się także potrzeby, motywacje i doświadczenia turystów kulturowych [Kay Smith et al. 2021]. Konieczna staje się dbałość o stałe podnoszenie jakości kształcenia na kierunkach turystycznych.

Procesy tutoringowe w obszarze turystyki kulturowej posiadają potencjał w rozwijaniu umiejętności praktycznych i teoretycznych, które są niezbędne w tej nieustająco przeobrażającej się branży. Jak wskazuje R. W. Włodarczyk [2019], można wyróżnić następujące potencjalne możliwości zastosowania tutoringu jako metody dydaktycznej w polskim systemie szkolnictwa: tutoring rozwojowy, rówieśniczy (*peer tutoring*), adaptacja studentów pierwszego roku studiów, ścieżka rozwoju studentów uzdolnionych, wsparcie studentów mających trudności w nauce, ścieżka kształcenia interdyscyplinarnego, prowadzenie seminariów dyplomowych, prowadzenie seminariów doktorskich, nauczanie języków obcych.

Tutoring może być realizowany jako przedmiot, realizowany w programie nauczania kierunku lub poza programem studiów. Przykładem realizacji tutoringu w programie kształcenia jest przedmiot „Tutoring jako innowacyjna metoda rozwijania kreatywności i samodzielnego myślenia”, wpisany do sylabusu kierunku zarządzanie I stopnia na Wydziale Zarządzania Sportem i Turystyką w Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach jako przedmiot do wyboru [<https://zarzadzanie.awf.katowice.pl/sprawy-studenckie/sylabusy>, 6.03.2025]. Na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego na kierunku turystyka i rekreacja oraz turystyka zrównoważona możliwy jest udział w tutoringu poza programem studiów [www.geo.uni.lodz.pl/dydaktyka/tutoring-na-wng, 6.03.2025]. W konsekwencji wpływa to na unowocześnienie programu kształcenia i polepszenie wizerunku proponowanych aktywności edukacyjnych na kierunkach turystycznych. Jak wskazał w swoich badaniach C. Galullo [2022], dzięki tutoringowi studenci

turystyki mogli poprawić swoje umiejętności komunikacyjne oraz wzrastała świadomość procesu uczenia się.

Na podstawie przeglądu literatury można założyć, że tutoring w turystyce ma duży potencjał, ale wymaga odpowiedniego wdrożenia i adaptacji do specyficznych potrzeb studentów i programów nauczania. W przypadku kierunków turystycznych stanowi może pole do poszerzania indywidualnych zainteresowań studentów. Praca w branży turystycznej wiąże się z szerokim wachlarzem możliwych aktywności zawodowych. Spersonalizowane podejście do studenta kierunku turystycznego przyczynić się może do polepszenia przygotowania do wejścia na wymagający i dynamiczny rynek pracy.

Studium przypadku

Formalne wdrażanie tutoringu na Uniwersytecie Łódzkim rozpoczęło się w 2023 roku. W tym roku w ramach projektu „Doskonałość Dydaktyczna Uczelni” powołano zarządzeniem rektora [*Zarządzenie nr 90 Rektora UŁ z dnia 30 marca 2023 r.*] Zrzeszenie Tutorów UŁ [www.zdd.uni.lodz.pl/zrzeszenie, 11.12.2024]. Określono, że celem Zrzeszenia jest upowszechnianie wśród pracowników UŁ metody tutoringu oraz wspieranie tą metodą studentów uczelni. Jednocześnie powołano uczelnianego koordynatora tutoringu oraz sukcesywnie, na mocy powołań poszczególnych Dziekanów – wydziałowych koordynatorów. Podstawą do dalszych działań było dokonanie wpisu w Regulaminie pracy UŁ określającego możliwości rozliczenia godzin tutoringu w pensum dydaktycznym (§ 24, pkt. 11: „Opiekunowi procesu kształcenia z elementami tutoringu można zaliczyć 10 godzin rocznie za każdego studenta w danym cyklu kształcenia (studia pierwszego lub drugiego stopnia) na kierunku nauczycielskim oraz 20 godzin rocznie za każdego studenta w cyklu pięcioletnich studiów magisterskich na kierunku nauczycielskim”). Ostatnim dokumentem, który do tej pory został wprowadzony jest Zarządzenie Rektora nr 64 w sprawie: modelu kształcenia z elementami tutoringu w Uniwersytecie Łódzkim, który uściśla zasady realizacji, rekrutacji oraz dokumentacji procesów tutoringowych [*Zarządzenie nr 64 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 25.03.2024 r.*].

Pierwsze wprowadzone regulacje stały się podstawą do powołania z dniem 1.10.2023 na Wydziale Nauk Geograficznych wydziałowego koordynatora ds. tutoringu. Wraz z pojawianiem się nowych regulacji sformułowano wewnętrzne zasady na wydziale oraz rozpoczęto pracę w gronie tutorów wydziałowych. Na ten moment (03.2025) w składzie Zrzeszenia Tutorów UŁ jest ośmiu pracowników WNG

[www.geo.uni.lodz.pl/dydaktyka/tutoring-na-wng, 6.03.2025]. Następnie rozpoczęto działania promocyjne, informując czym jest tutoring na stronie wydziału oraz tworząc profile w mediach społecznościowych [www.facebook.com/TutoringGeoUniLodz, 12.12.2024; www.instagram.com/tutorzy_wng/, 12.12.2024]. W semestrze letnim 2023/2024 zorganizowano pierwszą rekrutację oraz rozpoczęto realizację czterech procesów tutoringowych wśród studentów wydziału, w tym dwa przeprowadzone wśród studentów turystyki i rekreacji.

Opis metody badań

W celu opisanego doświadczeń związanych z wprowadzeniem tutoringu wśród studentów turystyki i rekreacji Wydziału Nauk Geograficznych UŁ, dokonano analizy studiów przypadku. Analiza ta przeprowadzona została w obrębie takich aspektów jak: proces rekrutacji, motywacja studentów, opis tutoriali, narzędzia pracy oraz ewaluacja. Głównym celem wybranej metody jest opis, często dotyczący jednorazowego, jedyne w swoim rodzaju badanego zjawiska [Babbie 2006], kategoryzowana jest jako jakościowa metoda badawcza. Podejście jakościowe stosowane jest także w innych badaniach dotyczących tutoringu, np. jak definiowany jest tutoring przez studentów [Prysak et al. 2022], czy badaniu fokusowym na temat oczekiwań i doświadczeń studentów biorących udział w procesach tutoringowych [Yale 2017]. Jak podkreśla R. Stake [2009], na wybór tej metody często wpływają nie tyle pobudki metodologiczne, lecz zainteresowania badacza konkretnym zjawiskiem i przypadkiem. W przypadku autorki, opisanie przypadków uczestników tutoringu było możliwe, ponieważ przeprowadziła dwa procesy w semestrze letnim 2023/2024, co daje też możliwość głębszej analizy procesu, dokumentów rekrutacyjnych, tutoriali oraz ewaluacji. Warto dodać, że najważniejszym celem tego typu badań ma być jak najlepsze zrozumienie wybranego zjawiska, a nie jest możliwe tworzenie na jego podstawie uogólnień [Stake 2009]. Co wartościowe metodologicznie, w procesie badawczym realizowanym metodą studium przypadku możliwe jest wykorzystywanie różnorodnych metod, technik i narzędzi [Apanowicz 2003]. Autorka skoncentrowała się na analizie treści dokumentów (formularzy zgłoszeń, notatek prowadzącej, opracowanych planów działań oraz dzienników spotkań tutorskich) i obserwacji oraz analizy ewaluacji zajęć tutoringowych. Dodatkowo formularze zgłoszeń przeanalizowano jakościowo, korzystając z programu NVivo CAQDAS. W przypadku formularzy możliwa była szersza analiza motywacji do udziału w tutoringu, ponieważ

w procesie rekrutacji uczestniczyło więcej osób niż możliwe było przeprowadzenie zajęć tutoringowych, zatem materiał badawczy był bogatszy (łącznie 11 wypełnionych formularzy). Podczas analizy formularzy, zgodnie z zasadami jakościowego kodowania materiału badawczego, poszczególnym treściom dotyczącym motywacji do udziału w tutoringach przyporządkowano kody interpretacyjne i zliczono liczbę odniesień do kodu.

Głównym ograniczeniem wybranej metody jest mała próba – ograniczony materiał badawczy, który wynika z nowatorskiego charakteru zjawiska w obecnych realiach uczelnianych. Autorka prowadziła dotychczas dwa procesy tutoringowe po wprowadzeniu regulacji uniwersyteckich w semestrze letnim 2023/2024. We wcześniejszym roku akademickim (2022/2023) przeprowadziła dwa procesy wolontaryjne i miały one charakter pilotażowy. Niemniej doświadczenia w zakresie prowadzenia tego typu zajęć stanowiły wystarczającą podstawę do przeanalizowania potencjału opisywanej metody pracy dla unowocześniania procesu dydaktycznego na kierunkach turystycznych w odpowiedzi na współczesne wyzwania edukacyjne.

Ogólny opis studium przypadku

Wybrane do analizy procesy realizowane były w latach 2022/2023 oraz 2023/2024 w semestrach letnich. Podstawą wyboru studentów do procesu tutoringu było wypełnienie kwestionariusza zgłoszeniowego w formie elektronicznej. W roku akademickim 2022/2023 zgłosiło się 8 osób na tutoring do autorki, a w 2023/2024 – 3 osoby. Po zapoznaniu się z treścią kwestionariusza i skonfrontowaniu oczekiwań i motywacji studentów z możliwościami, zainteresowaniami badawczo-dydaktycznymi autorki, wybrano po dwie osoby w każdym analizowanym roku. Konieczne było także przeprowadzenie rozmów rekrutacyjnych, pozwalających na poznanie studentów i zaplanowanie możliwości przeprowadzenia procesu tutoringowego.

Proces w założeniu miał trwać 10 godzin dydaktycznych, zatem na początku współpracy niezbędne było dokonanie analizy zainteresowań, planów i potrzeb studenta. Na tej podstawie możliwe było opracowanie ogólnego planu spotkań oraz tzw. kamieni milowych, określających najważniejsze zadania/elementy do realizacji w procesie dydaktycznym. Aby proces przebiegał bez zakłóceń, konieczne było ustalenie zasad współpracy i podpisanie wewnętrznego kontraktu. Działania te pozwoliły na realizację około 5 spotkań, w ramach których realizowano opracowany

plan wybranymi metodami, omawiano zadania domowe i co istotne w procesie tutoringu, tutor przekazywał informację zwrotną na każdym etapie pracy.

Obowiązkiem tutora było także prowadzenie dokumentacji procesu tutoringu w postaci dziennika zajęć. W planach Zrzeszenia Tutorów UŁ jest także wprowadzenie ustandaryzowanych ankiet ex-ante i ex-post oraz ankiety ewaluacji pracy tutora. W opisywanych procesach autorka przeprowadziła również ową ewaluację.

Wyniki badań

W analizie motywacji zgłoszeń do tutoringu, dostrzeżono, że najczęstszymi uzasadnieniami chęci udziału (kody interpretacyjne) była motywacja w zakresie szeroko rozumianego samorozwoju (tab. 1). Studenci wskazywali, że jest to dla nich istotna wartość. Poszukiwali ponadto osoby – w tym przypadku tutora, która mogłaby ich wesprzeć, dać impuls do lepszej organizacji swoich zasobów i zainteresowań. Byli otwarci i ciekawi nowego doświadczenia edukacyjnego, jakim jest proces tutoringu. Wskazywali, że chcą rozwijać swoje zainteresowania, poszerzać i pogłębiać swoją wiedzę. Istotnie potrzebowali także wsparcia w zakresie lepszej organizacji czasu. Część rekrutujących się studentów wskazywała silną motywację wewnętrzną oraz chęć efektywniejszej nauki. Rzadziej motywacja dotyczyła próby przełamania swoich barier, rozwoju zawodowego czy chęci osiągnięcia sukcesu. Niekiedy wskazywano na konkretne oczekiwania w zakresie autoprezentacji czy rozwoju umiejętności interpersonalnych. Inne uzasadnienia dotyczyły także już wcześniej podejmowanych doświadczeń w zakresie własnego samorozwoju oraz ciekawości, czym jest tutoring.

Tab. 1. Wskazywane uzasadnienia chęci udziału w tutoringu przez badanych studentów

Kody	Liczba odniesień do kodu	Cytaty z ankiet
motywacja samorozwojowa	13	„(...) Jestem pewna, że tutoring będzie dla mnie nie tylko okazją do zdobycia wiedzy, ale także do rozwoju osobistego i umiejętności interpersonalnych.”
wsparcie od Tutora	8	
nowe doświadczenie	8	
rozwój swoich zainteresowań	7	
poszerzenie i pogłębienie wiedzy	6	
chęć lepszej organizacji czasu	6	„Zdecydowałam się zgłosić na tutoring, ponieważ uważam, że może on pomóc mi w rozwoju zarówno zawodowym jak i osobistym. (...) Tutoring jest dla mnie szansą na samorozwój osobisty, na pokonanie strachu przed nieznanym, na zrobienie kroku w przód pokonując własne bariery.”
silna motywacja wewnętrzna	4	
chęć efektywniejszej nauki	4	
przełamanie barier	3	
rozwój zawodowy	3	
chęć osiągnięcia sukcesu	3	„Potrzebowałbym pomocy w planowaniu i organizowaniu mojej pracy, czy motywowaniu do działania. A wiem, że taka motywacja by zadziałała.”
własne doświadczenia samorozwojowe	1	
rozwój w zakresie autoprezentacji	1	
rozwój umiejętności interpersonalnych	1	
Ciekawość	1	

Źródło: opracowanie własne

Każdy z przeprowadzonych procesów tutoringu realizował cel, opracowany na podstawie pierwszych rozmów ze studentami. Tematyka tutoriali zależała zatem od zainteresowań studentów i wspólnie określonych działań, które w procesie tutoringu mogłyby być realizowane. Stąd w analizowanych przypadkach można wyróżnić następujące tematy główne tutoriali: rozwój własnych zainteresowań, związanych ze studiowanym kierunkiem, rozwój naukowy (planowanie rozwoju naukowego, rozwój warsztatu badawczego) oraz rozwój umiejętności i kompetencji zawodowych (tab. 2), które realizowane były podczas analizowanych spotkań tutoringowych.

Tab. 2. Wybrane tytuły przeprowadzonych tutorili oraz tematy przewodnie spotkań

Tytuł tutorialu	Tematy przewodnie spotkań
„Planowanie rozwoju naukowego oraz wybranych aspektów zainteresowań”	1. Obszary pracy w ramach tutoringu. 2. Planowanie swoich działań, określanie celów. 3. Rozwój naukowy. Przygotowanie do udziału w konferencji. 4. Przygotowanie wystąpienia na konferencji. 5. Planowanie dalszego rozwoju naukowego i własnych zainteresowań.
„Animator czasu wolnego – warsztat pracy i jego rozwój”.	1. Cele i talenty. Obszary współpracy w ramach tutoringu. 2. Warsztat pracy animatora. 3. Planowanie pracy animatora. 4. Komunikacja i konflikty w pracy animatora. 5. Podsumowanie eseju i warsztatu pracy animatora.

Źródło: opracowanie własne

Realizacja celów tutoringu możliwa była nie tylko dzięki regularnym spotkaniom (na ogół co tydzień lub dwa tygodnie), ale także wykorzystywanym metodom pracy. Najczęściej stosowanymi w opisywanych procesach tutoringowych były takie metody jak: przegląd literatury, ćwiczenia praktyczne, dyskusja, czy esej tutorski (tab. 3). Metody były dobierane pod kątem celu tutorialu, ale także możliwości i zainteresowań studentów. Co istotne, metody te stosowane były zarówno podczas spotkań, ale także jako element pracy własnej uczestniczących studentów (np. zadania domowe, prace do wykonania przed kolejnym spotkaniem). Każde wykonane zadanie było podsumowywane zarówno pod kątem efektu i zaangażowania pracy studenta przez prowadzącą, ale też jego przydatności z punktu widzenia uczestnika procesu.

Tab. 3. Przykładowe metody i zadania realizowane podczas analizowanych tutoriali

Wykorzystane metody	Zadania
Przegląd literatury	Dokonaj przeglądu literatury na temat: „Style radzenia sobie z konfliktem”. Jak tworzyć kategorie w analizie pytań otwartych w kwestionariuszu ankiety? Czym jest automotywacja? Jak ją w sobie rozwijać?
Ćwiczenia praktyczne	Wykonaj scenariusz zajęć animacyjnych dla uczestników stoiska podczas wydarzenia - Dzień Dziecka UŁ. Prowadzenie własnego Dziennika Animatora (zabaw, inspiracji). Zaplanuj wydarzenie animacyjne korzystając z wykresu Gantta. Analiza korelacji zmiennych w swojej bazie danych.
Dyskusja	Jakie są funkcje konfliktu i style radzenia sobie z konfliktem? Kim jest naukowiec? Jak planować swój rozwój naukowy? Jak budować argumentację swoich poglądów?
Esej tutorski	Napisz esej na temat: „Moje sposoby radzenia sobie z konfliktami w życiu codziennym oraz pracy animatora. Jak mogłoby się to zmienić na lepsze?”. Na podstawie prezentacji na konferencję napisz tekst swojego wystąpienia. „Łódź to piękne miasto?! Jak jest Twoje zdanie na ten temat atrakcyjności turystycznej Łodzi?” – napisz esej.

Źródło: opracowanie własne

Każdy proces tutoringów kończył się podsumowaniem realizacji celów oraz wyznaczaniem planów na przyszłość. W trakcie ostatniego spotkania dyskutowana była ewaluacja procesu. W trakcie tych dyskusji studenci szczególnie podkreślali i doceniali indywidualne podejście i wsparcie tutora. Zauważali pozytywne efekty współpracy, które możliwe były do uzyskania dzięki konkretnym zadaniom, zmierzającym do realizacji jasno określonego celu. Cenna była według uczestników możliwość koncentracji na sobie i własnym rozwoju, w tym także zaplanowanie nowych ścieżek, czy własnej wizji na przyszłość. Dla zobrazowania wyników ewaluacji procesów tutoringowych, zamieszczone zostały poniżej cytaty z opinii studentów (tab. 4). Opinie te przygotowane zostały na potrzeby realizacji spotkania informacyjnego o tutoringach dla studentów Wydziału Nauk Geograficznych: „Tutoring na #GeoUniLodz w ramach wydziałowego Dnia Kół (4.11.2024).

Tab. 4. Opinie na temat udziału w tutoringach wśród studentów turystyki i rekreacji

Opinia 1	Opinia 2	Opinia 3
„Tutoring był dla mnie poznaniem samego siebie. Mogłem spojrzeć na swoje mocne i (przede wszystkim) słabe strony. Zajęcia te dały mi możliwość rozwoju i pracy nad swoimi wadami. Pozwoliło mi to na przekucie wspomnianych wad w zalety. Plusem tych zajęć jest ich indywidualność. Wszystko co się tam dzieje ukierunkowane jest na indywidualny rozwój studenta co pozwala osiągnąć maksimum w tym nad czym chcemy pracować.” (T1)	„Brałam udział w tutoringach w 2024r. I zdecydowanie mogę to polecić każdej osobie, która ceni sobie samorozwój na każdej płaszczyźnie. Tutoring to nie kolejne zajęcia czy wykład, tutoring to szansa na nowe możliwości. Dzięki niemu zaczęłam bardziej wierzyć w swoje umiejętności, pokonałam bariery stresu, a teraz występuję na konferencjach i działam w sferze naukowej, co jeszcze nie dawno było dla mnie nie do pomyślenia. Ponadto rozwinęłam swoje skrzydła w moim hobby. Tutoring to nie nauka, to proces samorealizacji, w którym codziennie dawane jest nieocenione wsparcie.” (T2)	„Dzięki spotkaniom tutoringowym zyskałam większą jasność co do mojej ścieżki zawodowej i lepiej zrozumiałam, nad którymi cechami charakteru powinnam pracować. Spotkania te dały mi także cenną wiedzę na temat branży, którą chcę rozwijać – animacji i organizacji wydarzeń. Otworzyły one przede mną nowe perspektywy i pokazały, jak różnorodne możliwości stoją przede mną w tej dziedzinie. Zdecydowanie polecam tego typu spotkania, ponieważ są bardzo przydatne i inspirujące. Umożliwiają rozwój osobisty i zawodowy oraz otwierają nowe drogi na przyszłość.” (T3)

Źródło: opracowanie własne

Nierzadko w efekcie procesu (jeszcze w trakcie lub nawet po zakończeniu) uczestniczący w tutorialach studenci podejmowali się dodatkowej aktywności, która była realizowana poza regularnymi spotkaniami w relacji Tutor-Tutorant (ryc. 1 i 2). W ramach doświadczeń autorki były to następujące działania:

- współprowadzenie warsztatu międzynarodowego;
- wystąpienie na konferencji naukowej;
- przeprowadzenie wydarzenia animacyjnego dla dzieci;
- zgłoszenie projektu badawczego z podmiotem z otoczenia uczelni;
- rozpoczęcie pracy nad wspólnym artykułem naukowym.

Ryc. 1. Organizacja animacji podczas Dnia Dziecka UŁ

Ryc.2. Wystąpienie tutorantki podczas konferencji naukowej

Źródło: fot. Autorki

Wnioski

Głównym ograniczeniem artykułu jest mała próba badawcza. Analiza opiera się na kilku przypadkach, co uniemożliwia generalizację wyników. Przedstawione wnioski dotyczą zaledwie kilku przypadków, chociaż zebrane wyniki znajdują swoje odniesienie w przeprowadzonych analizach innych autorów, w przyszłości planowane jest poszerzenie badania o reprezentatywną grupę badawczą w ramach tutoringu prowadzonego na Uniwersytecie Łódzkim. Opisane studium przypadku może jednocześnie stanowić źródło dyskusji nad możliwością wprowadzenia tutoringu na kierunkach turystycznych. Wyniki badań posiadają walor aplikacyjny, opisane przykłady mogą mieć szerokie zastosowanie w praktyce i stanowią opis dobrych praktyk.

Na podstawie przeprowadzonych badań, możliwe było jednak odpowiedzenie na pytania badawcze. Tutoring na kierunkach turystycznych może mieć znaczący potencjał, ponieważ umożliwia studentom rozwijanie zarówno umiejętności zawodowych, jak i osobistych. Indywidualne podejście tutora pozwala na lepsze dostosowanie procesu edukacyjnego do potrzeb i zainteresowań studentów, co może prowadzić do bardziej efektywnego kształcenia.

Analiza motywacji studentów wykazała, że głównymi powodami uczestnictwa w tutoringu są chęć samorozwoju, potrzeba wsparcia w organizacji pracy oraz ciekawość nowego doświadczenia edukacyjnego. Studenci poszukiwali tutora, który pomoże im lepiej zarządzać swoimi zasobami i zainteresowaniami, a także motywuje

do działania. Podobne wskazania uzyskano w badaniu L. Przybylskiej [2016], gdzie głównymi powodami były: wola rozwijania się i poznawania oraz osoba tutora.

Tematyka tutoriali była zróżnicowana i obejmowała rozwój zainteresowań związanych ze studiowanym kierunkiem, rozwój naukowy oraz rozwój umiejętności i kompetencji zawodowych. Najczęściej zastosowane metody pracy to przegląd literatury, ćwiczenia praktyczne, dyskusje oraz eseje tutorskie. Metody te były dobierane w zależności od celu tutorialu oraz możliwości i zainteresowań studentów i pracownika.

Udział w procesie tutoringów przyniósł liczne korzyści badanym, takie jak poprawa organizacji pracy, rozwój umiejętności interpersonalnych, lepsze przygotowanie do kariery zawodowej oraz zwiększenie motywacji do nauki. Studenci doceniali indywidualne podejście tutora oraz możliwość koncentracji na własnym rozwoju. Dodatkowo, uczestnictwo w tutoringach często prowadziło do podejmowania dodatkowych aktywności, takich jak współprowadzenie warsztatów, wystąpienia na konferencjach naukowych czy realizacja projektów badawczych.

Potencjał wdrażania tutoringów może być zatem rozpatrywany na różnych płaszczyznach, m.in. w perspektywie korzyści dla osób studiujących, dla nauczycieli – tutorów oraz uczelni (wydziałów i instytutów). Wprowadzanie procesów tutoringowych w polskich uczelniach powinno odbywać się jednak ewolucyjnie, a nie rewolucyjnie, dostosowując wartościowe elementy typowego tutoringów do tych etapów kształcenia, gdzie istniejące rozwiązania instytucjonalne to umożliwiają [Włodarczyk 2019].

Studenci doceniali możliwość rozwoju osobistego, naukowego i zawodowego, świadomego i na bieżąco dyskutowanego. Udział studentów w tutoringach nie tylko rozwija ich kompetencje, ale także zmienia ich postawy [Prysak et al. 2022]. Na Uniwersytecie Łódzki wprowadzono także dodatkową korzyść dla osób studiujących realizujących tutoring poza programem studiów, w postaci zapisu o zrealizowanym tutoringach w suplemencie do dyplomu ukończenia studiów oraz zaświadczenie udziału.

Często dodatkowe aktywności, będące wynikiem procesów tutoringowych prowadzone były również i po zakończeniu procesu we współpracy z tutorem, co potwierdza badania A. Yale [2017] na temat istoty relacji i poczucia przynależności tutoranta do tutora. Współpraca ta może zaowocować wspólnymi projektami zawodowymi i naukowymi, co przyczynić się może do zwiększenia satysfakcji zawodowej nauczycieli akademickich. Jak wskazała L. Przybylska [2015] najczęstsze motywacje nauczycieli do stania się tutorem dotyczyły deklaracji chęci lub/i

możliwości: pomagania studentom, rozwoju tutora oraz doświadczania indywidualnej relacji ze studentem. Wśród wskazywanych korzyści dla nauczycieli wymieniane są ponadto takie aspekty jak: aktualizacja i weryfikacja własnej wiedzy, rozwój umiejętności komunikacyjnych, lepsze poznanie swoich studentów [Kolasa 2022].

Dzięki tutoringowi możliwy jest pogłębiony wpływ na kształtowanie przyszłej kadry studiów – kandydatów do szkół doktorskich oraz pracowników branży. Wdrożenie dodatkowej oferty edukacyjnej w postaci tutoringu stanowić może także wyróżnik kierunku. Dzięki procesom tutoringowym możliwe jest zachęcanie studentów do aktywności naukowej (w tym publikacyjnej) oraz organizacyjnej w uczelni.

Na podstawie przeprowadzonej analizy możliwe było zidentyfikowanie kluczowych czynników wpływających na skuteczność tutoringu oraz określenie, w jaki sposób może on przyczynić się do podniesienia jakości kształcenia na kierunkach turystycznych, w tym turystyce kulturowej. Pierwszym z nich jest motywacja studentów. Potrzeba samorozwoju, wsparcia i ciekawość pozwalają wykorzystać potencjał indywidualnych spotkań. Dzięki temu możliwe staje się rozbudzenie zainteresowań kulturowych, turystycznych oraz poszerzenie niezbędnych umiejętności i kompetencji niezbędnych do pracy w branży.

Drugim czynnikiem jest tematyka tutoriali, która może dotyczyć zarówno bardziej pogłębionych studiów nad wybranymi aspektami naukowymi jak i praktycznymi w turystyce, np. poszerzenie znajomości metod pracy przewodnika, czy organizacja wydarzeń kulturalnych. Uzupełnieniem tego aspektu są odpowiednio dobrane metody pracy, które umożliwiają realizację tego typu tutoriali w relacji bezpośredniej.

Podsumowując tutoring umożliwia lepsze dostosowanie procesu edukacyjnego do potrzeb i zainteresowań studentów, co prowadzić może do bardziej efektywnego kształcenia. Poza licznymi korzyściami, warto także wskazać możliwe zagrożenia i trudności. Bariery we wprowadzaniu tutoringu mogą być m.in.: obawa przed zmianą, brak odpowiednich zasobów finansowych, niedostateczne przygotowanie kadry, czy też trudności integracji tutoringu z programami nauczania. Warto jednocześnie podkreślić, że wdrażanie tutoringu powinno odbywać się stopniowo, przygotowując odpowiednio kadrę oraz ramy instytucjonalne. Dzięki temu możliwe jest unowocześnienie procesu dydaktycznego na kierunkach turystycznych i lepsze przygotowanie studentów do pracy w branży turystycznej, w tym w turystyce kulturowej. W dalszej perspektywie warto byłoby przeprowadzić porównawcze studia

nad temat skuteczności, efektów oraz ewaluacji programów tutoringowych na kierunkach turystycznych.

Bibliografia

- Apanowicz J., 2003, *Metodologia nauk*, Wydawnictwo „Dom Organizatora”, Toruń
- Babbie E., 2006, *Badania społeczne w praktyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
- Buczowska, K., 2015, Raport: *Studia turystyki kulturowej na polskich uczelniach w latach 2002-2015*, „Turystyka Kulturowa”, 8, 122-125
- Czekierda, P., Fingas, B., & Szala, M., 2018, *Tutoring: teoria, praktyka, studia przypadków*, Wolters Kluwer Polska, Wrocław
- Dziedziczak-Foltyn, A., 2020, *Tutoring, coaching, mentoring w edukacji wyższej – potrzeba instytucjonalizacji metod i profesjonalizacji kompetencji*, „Rozwijanie kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich. Wybrane praktyki”, 3-23
- Dziedziczak-Foltyn, A., Karpińska-Musiał, B., & Sarnat-Ciaśtko, A., 2020, *Tutoring drogą do doskonałości akademickiej: percepcja i implementacja personalizacji kształcenia w polskim szkolnictwie wyższym w latach 2014-2019*. Oficyna Wydawnicza Impuls
- Galullo, C., 2022, *The Effectiveness of Peer-Tutoring in Improving Pronunciation and Fluency of Tourism Students*, „Studia Philologica Universitatis Velikotarnovensis”, 41(2), 173-183
- Grobelna, B., 2024, *Tutoring w praktyce akademickiej. Studium przypadku w nauczaniu fonetyki*, „Języki Obce w Szkole”, 1, 15-19
- Kay Smith, M., Pinke-Sziva, I., Berezhvai, Z., & Buczowska-Gołabek, K., 2021, *The changing nature of the cultural tourist: motivations, profiles and experiences of cultural tourists in Budapest*, „Journal of Tourism and Cultural Change”, 20(1-2), 1-19, <https://doi.org/10.1080/14766825.2021.1898626>
- Kolasa D., 2022, *Nie metoda, nie technika, ale raczej podejście do pracy z drugim człowiekiem – tutoring oczami tutora*, „Przegląd Pedagogiczny”, 2, s. 122-143
- Krajewska, S., 2018, *Tutoring jako niekonwencjonalna metoda nauczania przedmiotów z zakresu rachunkowości w szkole wyższej*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, 503, 259-271
- Lochtie, D., McIntosh, E., Stork, A., & Walker, B. W., 2018, *Effective personal tutoring in higher education*, Critical Publishing
- Machowska-Okrój, S., 2023, *Tutoring jako metoda rozwoju studenta w kontekście obowiązującego paradygmatu oraz jako element doskonalenia jakości kształcenia*, „Teoria i Praktyka Dydaktyki Akademickiej”, 2, 1
- Ochmański, A., 2014, Raport: *Oferta edukacyjna w zakresie turystyki kulturowej na polskich uczelniach. Stan na 1 sierpnia 2014*, „Turystyka Kulturowa”, 9, 128-135
- Prysak, D., Wojtas-Rduch, A. A., & Mrózek, S. M., 2022, *Tutoring in University Education as an Extended Perspective (Reality) and an Element of Inclusive Education*. „International Journal of Special Education”, 37, Article 2, <https://doi.org/10.52291/ijse.2022.37.50>
- Przybylska, L., 2016, *Dlaczego (nie) zapisałeś się na tutoring? Motywy (nie) zaangażowania w nową ofertę dydaktyczną studentów geografii Uniwersytetu Gdańskiego*, „Prace Komisji Edukacji Geograficznej Polskiego Towarzystwa Geograficznego”, 6, 225-238
- Przybylska, L., 2015, *Tutoring na Wydziale Oceanografii i Geografii Uniwersytetu Gdańskiego-motywy zaangażowania w nową ofertę dydaktyczną*, „Annales

- Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio B–Geographia, Geologia, Mineralogia et Petrographia”, 70(1)
- von Rohrscheidt, A. M., & Buczkowska-Gołabek, K., 2018, *Dziesięć lat turystyki kulturowej w Polsce. Sukcesy i porażki*, „Turystyka Kulturowa”, 5, 7-35
- von Rohrscheidt, A. M., 2008, *Turystyka kulturowa – wokół definicji*, „Turystyka kulturowa”, 1, 4-21
- Wach, A., & Furmańczyk, J., 2024, *Tutoring akademicki wobec założeń edukacji 4.0. W kierunku podejścia spersonalizowanego i budowania kultury uczenia się na uniwersytecie*, „E-mentor. Czasopismo naukowe Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie”, 105(3), 60-67
- Wang, J., Ayres, H., & Huyton, J., 2010, *Is Tourism Education Meeting the Needs of the Tourism Industry? An Australian case study*. “Journal of Hospitality & Tourism Education”, 22(1), 8–14, <https://doi.org/10.1080/10963758.2010.10696964>
- Włodarczyk, R. W., 2019, *Tutoring akademicki w Polsce – możliwości i wyzwania*, „Horyzonty Wychowania”, 17(43), 73-83, <https://doi.org/10.17399/HW.2018.174306>
- Yale, A. T., 2017, *The personal tutor–student relationship: student expectations and experiences of personal tutoring in higher education*, “Journal of Further and Higher Education”, 43(4), 533-544
- Zarządzenie nr 90 Rektora UŁ z dnia 30 marca 2023 r. w sprawie powołania Zrzeszenia Tutorów UŁ oraz określenia struktury i zasad działania, zmienione: ZR.35/2024/2025 z datą 2024-11-18

Źródła internetowe:

- <https://cddit.ug.edu.pl/o-tutoringu-slow-kilka/> [6.03.2025]
- <https://tutoring.pwr.edu.pl/> [6.03.2025]
- <https://zarzadzanie.awf.katowice.pl/sprawy-studenckie/sylabusy> [6.03.2025]
- www.cel.agh.edu.pl/tutoring-w-agh/ [6.03.2025]
- www.facebook.com/TutoringGeoUniLodz [12.12.2024]
- www.geo.uni.lodz.pl/dydaktyka/tutoring-na-wng [6.03.2025]
- www.instagram.com/tutorzy_wng/ [12.12.2024]
- www.zdd.uni.lodz.pl/zrzeszenie [11.12.2024]

Tutoring in the field of tourism and recreation as an opportunity for personnel development in cultural tourism

Abstract: Tutoring is a method of individual didactic work, based on the master-student relationship, thanks to which it is possible to have a fuller impact on the development of the tutee's potential. In the academic year 2022/2023 and 2023/2024, a number of legal acts were introduced at the University of Lodz enabling the implementation of tutoring in all faculties of the university. The aim of the article is to describe the experiences related to the introduction of tutoring among students of tourism and recreation at the Faculty of Geographical Sciences of the University of Lodz. Analyses of selected case studies were presented within such aspects as: the recruitment process, student motivation, description of tutorials, work tools and evaluation. On this basis, conclusions were formulated regarding the potential benefits of tutoring for students, teachers and universities. Thus, the potential of the described work method for modernizing the didactic process in tourism fields in response to contemporary educational challenges was reflected.

Keywords: tutoring, teaching in a higher education institution, tourism and recreation, cultural tourism